



מי המאבחן?

**שימוש לא מבוקר בתכשירים
רפואיים שאינו עומד בתקנות
הרוקחים (ניפוק של תכשירים
וטרינריים התשמ"ט, 1988 סעיף 16)
אסור בחוק. התקנות קובעות חד
משמעית כי "לא ינפק אדם במקום
ניפוק מורשה תכשיר וטרינרי מיוחד,
בין אם התכשיר מסומן בתווי חייב
מרשם רופא ובין אם אינו מסומן בה,
אלא לפי מרשם רופא וטרינר"**



ד"ר גבריאל לייטנר
המעבדה למחלות עטין, החטיבה
לבקטריוLOGIA | המכון הווטרינרי

החוק כלשונו, מטרתו לשימוש מושכל ורק במידת הצורך, לאותם בעלי חיים שהרופא המוסמך לכך קבע כי מצב בריאותם מצדיק התערבות טיפולית. הקפדה על תקנות אלו מבטיחה שימוש מבוקר בתכשירים ומעקב אחר זמן ההמתנה הנדרש עד לסילוק התכשיר וחומרי הפירוק מבעל החיים ושימוש בתוצרתו: חלב, ביצים ובשר.

התערבות טיפולית

דלקת עטין, הנגרמת לרוב מחדירת חיידקים לתוך בלוטת העטין בכל היונקים, לרבות נשים, מצדיקה לעיתים התערבות טיפולית. קיימת חשיבות רבה בהתאמת התכשיר לגורם הדלקת ועל כן, בכל מקרה שהטיפול אינו ניתן כטיפול חירום, יש חשיבות רבה בזיהוי גורם הדלקת לפני מתן הטיפול. דלקות העטין נגרמות מחיידקים מגוונים ורגישותם למגוון התכשירים שונה לעיתים.

זיהוי החיידקים גורמי דלקת עטין ורגישותם לתכשירים השונים מבוצעת במשק החלב בארץ במעבדות בקטריוLOGIA מורשות, כגון המעבדה המרכזית של מועצת החלב – מאל"ה, המתמחה בחיידקים הקשורים למחלות העטין, במכון הווטרינרי של משרד החקלאות או במעבדות פרטיות. תהליך העבודה, כאשר מבוצע בהתאם לעקרונות מקצועיים, כולל לקיחת דוגמאות מהחלב החשוד ע"י המגדל ובהנחיית הרופא המטפל ומשלוח למעבדה. התשובות נשלחות לרופא לשם החלטה טיפולית, וכך מצומצם השימוש בתכשירים רפואיים, שניתן רק במיקרים המחייבים התערבות.

גם כיום, מעורבות
הרופא המטפל
במקרים רבים של
דלקות העטין
אינה מיטבית





יש חשיבות רבה בזיהוי גורם הדלקת לפני מתן הטיפול

מערך כזה (עשרות בשנים), אך לשם מה? המעבדה המרכזית של מועצת החלב בקיסריה מתמחה מזה עשרות שנים בגורמי דלקות עטין, כחלק משרות המועצה לחלב ונותנת בזמן הקצר ביותר מענה לוותרניר הקליני. לצערי, גם היום חלק מהמגדלים אינם משתמשים כלל או משתמשים ברמה נמוכה ביותר בשרות זה, ולמיטב הבנתי, שימוש חלקי זה במשלוח דוגמאות למעבדות נובע מחוסר מעורבותם של רבים מהוותרנירים הקליניים במכלול הנקרא דלקות העטין. אין ספק, שמעורבות גדולה יותר של הוותרנירים והבנת חשיבות האבחון לפני מתן הטיפול, יכולים להגדיל בצורה משמעותית את ההצדקה במתן טיפולים ובהקטנת השימוש בתרופות בדלקות בכלל.

ישראל אינה ארה"ב, בה תקן הרוקחים ברור וחד משמעי. אבחון דלקות עטין ברפת רק יגדיל את הסיכוי, שפרות רבות יותר יטופלו ללא עינו המקצועית של הוותרניר האמון על מתן התכשיר. על כן, למיטב דעתי המקצועית, יש להסיר מסע זה מסדר היום.



המעבדה המרכזית של מועצת החלב - מאל"ה

במאמר שפורסם ע"י ד"ר פמלה רואג: "Cow talk with an expert: mastitis treatments" (Pamela L. Ruegg, University of Wisconsin, Madison, Wisconsin, USA

נכתב כי: "באזורים רבים טיפול אנטיביוטי הינו הטיפול המקובל לדלקות עטין קליניות, חמורות ובינוניות בעוצמתן, וברוב מקרי הדלקת הטיפול לא ניתן ע"י הוותרניר, אלא ע"י צוות הרפת, וזאת ללא הגדרת גורם הדלקת". בהמשך, "35% מהטיפולים ניתנים לפרות בהן לא אובחן כל גורם חידקי בזמן מתן הטיפול ובנוסף, ב-17% מהפרות אין הוכחה כי התכשיר הניתן מתאים לגורם לדלקת". ד"ר רואג ממשיכה: "חלק משמעותי מהטיפולים הניתנים קשים להצדקה, מאחר ובמקרים רבים, הטיפול ניתן לאחר העלמות החידק או שהחידק המוגדר אינו רגיש לתכשיר". יחד עם זאת, מודגש כי לעיתים חוסר צמיחה של חיידקים אינו הוכחה להעלמות החידק.

מעורבות רפואית

בסיכום, נכתב כי קיימת חשיבות רבה לאבחון, כנהוג בארה"ב, במעבדה ווטרנירית או בבדיקה ברפת ע"י אחד העובדים שהוכשר לכך.

לאחרונה מתנהל מסע (קמפיין), אשר בא לבחון אפשרות של אבחון גורם הדלקת ברפת. דרך אבחונית ברפת מבוססת על מערכת דומה בארה"ב. אין כוונתי להיכנס לבחינת מערכת האבחון ברפת, מאחר שדרך זאת נבחנה ועובדת בארה"ב. לעומת זאת, למיטב דעתי המקצועית, יש להפסיק מסע זה לפני בדיקתו והכנסתו לארץ. גם כיום, מעורבות הרופא המטפל במקרים רבים של דלקות העטין אינה מיטבית.

חשיבות המעבדה המרכזית של מועצת החלב - מאל"ה, המשרתת את רוב המגדלים עם אנשי מקצוע בתחום, נמצאת במערכת של צמצומים, המעבדה למחלות עטין במכון הוותרנירי בדרך לסגירה ומעבדות פרטיות מחייבות בתשלום. מובן שיש אפשרות להקמת מעבדות פרטיות מאושרות ע"י הרופא, והוא זה שיבצע את מהלך הבדיקות (בשוודיה קיים